ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΣΠΑ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ, ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ταχ. Δ/νση : Μητροπόλεως 3,
Ταχ. Κώδικας : 10557
Πληροφορίες : Σ. Ζησοπούλου, Π. Σταύρου, Μ. Πραγιάτη
Τηλέφωνο : 210 3726051, 210 3726015, 210 3726021
Email : s.zisopoulou@mnec.gr, pstavrou@mnec.gr, mpragiati@mnec.gr

Αθήνα, **06/06/2019**

Αριθ. Πρωτ. : **60072 - 06/06/2019**

ΠΡΟΣ (ηλεκτρονικά)

- ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ (ηλεκτρονικά)

- ΠΙΝΑΚΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

1η ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

για το σχεδιασμό του νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης: ΕΣΠΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του αναπτυξιακού προγραμματισμού

Ιούνιος 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

1. ΕΙΣΑΓΩΓΉ 1

2. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021 – 2027 2

2.1 Ανακοίνωση και πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 3

2.2 Ολοκλήρωση των προγραμμάτων προσαρμογής και απαιτήσεις της ένταξης της χώρας στο νέο θεσμό του ευρωπαϊκού εξαμήνου. 4

2.3 Προτεραιότητες και μεταρρυθμίσεις της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής. 5

2.4 Προτάσεις της ΕΕ ως προς τις προτεραιότητες της χώρας ανά τομέα και στόχο της πολιτικής συνοχής βάσει του Παραρτήματος Δ της Έκθεσης για την Ελλάδα της ΕΕ. 6

2.5 Θέσεις της χώρας για την πολιτική συνοχής μετά το 2020 7

3. ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΌ ΠΕΡΙΒΆΛΛΟΝ ΤΗς ΧΏΡΑς Ως ΠΡΟς ΤΗΝ ΑΝΆΠΤΥΞΗ 8

3.1 Γενικό Μακροοικονομικό Περιβάλλον 8

3.2 Ανεργία και αγορά εργασίας 10

3.3 Ανταγωνιστικότητα και παραγωγικότητα 10

3.4 Εξέλιξη των περιφερειακών ανισοτήτων κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και οι παράγοντες ανθεκτικότητας των τοπικών παραγωγικών συστημάτων. 11

4. ΤΟ ΥΠΌ ΔΙΑΠΡΑΓΜΆΤΕΥΣΗ ΘΕΣΜΙΚΌ ΠΛΑΊΣΙΟ: ΤΑ ΚΎΡΙΑ ΣΗΜΕΊΑ ΤΩΝ ΣΧΕΔΊΩΝ ΤΩΝ ΝΈΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΏΝ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΈς ΔΙΑΦΟΡΈς ΜΕ ΤΗΝ ΤΡΈΧΟΥΣΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΉ ΠΕΡΊΟΔΟ 12

5. ΟΡΓΆΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΌς ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΎ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΎ 16

5.1 Μεθοδολογία οργάνωσης για την κατάρτιση του Αναπτυξιακού Προγραμματισμού 16

5.2 Όργανα κατάρτισης του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 16

5.2.1 Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ (ΕΣΠ ΕΣΠΑ) 16

5.2.2 Λοιπές Επιτροπές και Ομάδες 18

5.2.2.1 Γραμματεία Υποστήριξης Σχεδιασμού ΕΣΠΑ 18

5.2.2.2 Διυπηρεσιακή Γραμματεία Τεχνικής Υποστήριξης 18

5.2.2.3 Ομάδες Χάραξης Πολιτικών 18

6. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΈΧΟΥΝ ΥΛΟΠΟΙΗΘΕΙ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΆΓΡΑΜΜΑ 20

7. ΠΑΡΑΡΤΉΜΑΤΑ 22

1. ΕΙΣΑΓΩΓΉ

Στόχος της παρούσας εγκυκλίου είναι η εκκίνηση της διαδικασίας σχεδιασμού της προγραμματικής περιόδου 2021–2027 στο πλαίσιο του νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2021-2027 και των Προγραμμάτων του. Παράλληλα με την εγκύκλιο σηματοδοτείται η έναρξη του επίσημου διαλόγου με τους φορείς πολιτικής της χώρας για τη διαμόρφωση των εθνικών κατευθύνσεων πολιτικής με γνώμονα την οικονομία, το ευρύτερο αναπτυξιακό περιβάλλον της χώρας και τις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Στο πλαίσιο αυτό, περιγράφονται η πρόταση της Ε. Επιτροπής για το νέο κανονιστικό πλαίσιο για την περίοδο 2021-2027, οι θέσεις της χώρας και οι τρέχουσες πολιτικοοικονομικές εξελίξεις και συνθήκες που συνδιαμορφώνουν το ευρύτερο περιβάλλον για την ανάπτυξη της χώρας. Επιπλέον, παρουσιάζονται συνοπτικά οι βασικές αρχές του νέου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της ΕΕ, οι απαιτήσεις ένταξης της χώρας στο θεσμό του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και οι βασικοί άξονες της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στις κύριες κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Δ της Έκθεσης για την Ελλάδα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου.

Τέλος, γίνεται αναφορά στο ύψος των πόρων της Πολιτικής Συνοχής για την Ελλάδα και τη διαδικασία κατάρτισης του Αναπτυξιακού Προγραμματισμού.

Η συμβολή των φορέων πολιτικής και των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, σχετικά με το πεδίο δράσης τους, θα γίνει στο πλαίσιο δομημένου ερωτηματολογίου.

Με βάση τα προαναφερόμενα, οι αρμόδιοι φορείς πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο καλούνται να διατυπώσουν τις προτάσεις στρατηγικής και τις προτεραιότητές τους με βάση τους τομείς αρμοδιότητάς τους συμπληρώνοντας το δομημένο ερωτηματολόγιο που επισυνάπτεται.

Οι προτάσεις αυτές θα αποτελέσουν βασική εισροή για την κατάρτιση των εθνικών στόχων πολιτικής για την περίοδο 2021-2027 και του «Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ» της περιόδου 2021-2027.

2. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021 – 2027

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού της αναπτυξιακής στρατηγικής για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027, οι αρμόδιοι εθνικοί και περιφερειακοί φορείς θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους μια σειρά από ουσιαστικές πολιτικοοικονομικές και θεσμικές εξελίξεις που έχουν λάβει χώρα στο εθνικό και το κοινοτικό περιβάλλον. Οι κυριότερες εξελίξεις είναι η έξοδος της χώρας από τα προγράμματα στήριξης και η είσοδος της στον θεσμό του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι δεσμεύσεις και οι μεταμνημονιακές υποχρεώσεις της χώρας που αποτυπώνονται σε κείμενα συμφωνιών, οι κατευθυντήριες γραμμές για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι νέοι στόχοι πολιτικής των Ταμείων και βέβαια, η εγκεκριμένη Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της χώρας.

Τα κείμενα που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο είναι:

- η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί ενισχυμένης εποπτείας (COM(2018) 808 final 21.11.2018),
- το παράρτημα της δήλωσης της Ευρωομάδας για την Ελλάδα στις 22 Ιουνίου 2018 (Specific commitments to ensure the continuity and completion of reforms adopted under the ESM programme),
- η ανακοίνωση και η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (COM(2018)321Final 2.5.2018, COM(2018)322Final 2.5.2018),
- η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον Κανονισμό των Κοινών Διατάξεων των Διαρθρωτικών Ταμείων (COM(2018)375 Final 29.5.2018,
- οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους Κανονισμούς που αφορούν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+) (COM(2018) 372, 29.5.2018 – COM(2018) 382, 30.5.2018), το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας COM(2018) 390 final 12.6.2018 και το στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (COM(2018)374, 29.5.2018)
- το κείμενο της 7ης έκθεσης για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή,
- η Έκθεση για την Ελλάδα για το 2019 στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου, συμπεριλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ που αναφέρεται στη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027 [1]
- το κείμενο «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030» όπου περιγράφεται η ολιστική στρατηγική ανάπτυξης για τα επόμενα χρόνια.

[1] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-greece_el.pdf

2.1 Ανακοίνωση και πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ)[2]

Σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ύψος των Δαπανών του επόμενου ΠΔΠ προτείνεται να ανέλθει σε €1.134 δις (σε σταθερές τιμές 2018 ή στο 1,11% του μ.ο του Ακαθάριστου Εγχώριου Εισοδήματος - ΑΕΕ της ΕΕ-27), ενώ το ύψος του τρέχοντος ΠΔΠ (2014-2020) ανέρχεται σε €1.136 δις (σε σταθερές τιμές 2018 ή 1,03% του μ.ο του ΑΕΕ-28, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης). Παρά το γεγονός ότι το μέγεθος του επόμενου ΠΔΠ ως ποσοστό του μ.ο του ΑΕΕ της ΕΕ-27 παρουσιάζει μικρή αύξηση σε σχέση με το υφιστάμενο ΠΔΠ, λόγω της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου, οι ανάγκες που καλείται να καλύψει είναι περισσότερες. Σε αυτές περιλαμβάνονται η ανάγκη διασφάλισης μακροχρόνιων υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, οι νέες πολιτικές προκλήσεις/προτεραιότητες, όπως η άμυνα και η ασφάλεια, καθώς και η ανάγκη αύξησης της ευελιξίας εντός και μεταξύ προγραμμάτων. Παράλληλα, η Ε. Επιτροπή προτείνει την αναπροσαρμογή των προτεραιοτήτων του Ευρωπαϊκού Προϋπολογισμού, όπως φαίνεται από την αύξηση των πόρων στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας, της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων, της ασφάλειας και της άμυνας αλλά και την περικοπή των πόρων της πολιτικής συνοχής και της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Οι προτεινόμενοι πόροι για την Πολιτική Συνοχής ανέρχονται στα 330 δις € και κατανέμονται στις κατηγορίες περιφερειών ως εξής:

- **Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες :** 61,6%, δηλαδή, 198 δις €,
- **Περιφέρειες σε μετάβαση :** 14,3%, δηλαδή, 46 δις €,
- **Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες :** 10,8%, δηλαδή, 35 δις €.

<u>Πόροι της συνοχής για την Ελλάδα</u>

Σύμφωνα με την πρόταση της Ε. Επιτροπής στη χώρα μας κατανέμονται 19,2 δις € (τιμές 2018) για το 2021-2027 έναντι 17,8 δις € (τιμές 2018) για το 2014-2020, δηλαδή, αύξηση των πόρων από την Πολιτική Συνοχής κατά €1,4 δις (+8%), σε σχέση με την τρέχουσα δημοσιονομική περίοδο. Σημειώνεται, ότι για πρώτη φορά, η πρόταση της Ε. Επιτροπής περιλαμβάνει, μαζί με την πρόταση του συνολικού προϋπολογισμού της Ε.Ε., τόσο την κατανομή πόρων ανά κράτος μέλος, όσο και διακριτή μεθοδολογία κατανομής των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ+) στα ΚΜ. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα κατανέμονται ανά Ταμείο τα ακόλουθα:

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ, σε εκ €, τιμές 2018

2 Ένας σύγχρονος προϋπολογισμός για μια Ένωση που προστατεύει, ενδυναμώνει και υπερασπίζεται τους πολίτες της. Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027. (COM(2018)321Final 2.5.2018)

	ΕΚΤ+	ΕΤΠΑ	Ταμείο Συνοχής	Ποσό που μεταφέρεται στο CEF	ΕΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ
ΕΛΛΑΔΑ	5.232	10.222	3.578	868	106	19.138

Θέση της χώρας μας είναι η διατήρηση του ύψους δαπανών συνολικά για την Πολιτική Συνοχής και την ΚΑΠ (συμπεριλαμβανομένης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής) στον προϋπολογισμό της Ένωσης, τουλάχιστον, στα τρέχοντα επίπεδα χρηματοδότησής τους σε πραγματικούς όρους (in real terms).

Η διαπραγμάτευση επί του ΠΔΠ αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2019 και η διαπραγμάτευση επί του κανονιστικού πλαισίου εντός του 1ου εξαμήνου του 2020.

2.2 Ολοκλήρωση των προγραμμάτων προσαρμογής και απαιτήσεις της ένταξης της χώρας στο νέο θεσμό του ευρωπαϊκού εξαμήνου[3].

Στις 20/08/2018 η Ελλάδα ολοκλήρωσε με επιτυχία το πρόγραμμα προσαρμογής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ). Με τη λήξη του προγράμματος αυτού, η Ελλάδα εντάσσεται, πλέον, στο τακτικό πλαίσιο οικονομικής εποπτείας των κρατών μελών της ευρωζώνης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου συντονισμού της οικονομικής πολιτικής. Παράλληλα, οι ειδικές ανάγκες, οι προτεραιότητες και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία απαίτησαν, επιπρόσθετα, και την ενεργοποίηση της λεγόμενης «ενισχυμένης» εποπτείας με βάση τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 472/20131/21.08.2018. Με τον τρόπο αυτό αναγνωρίζεται από την Επιτροπή το γεγονός ότι, μεσοπρόθεσμα, η Ελλάδα πρέπει να συνεχίσει να εγκρίνει μέτρα για την αντιμετώπιση πηγών ή πιθανών πηγών οικονομικών, χρηματοοικονομικών και άλλων δυσκολιών ή κινδύνων, εφαρμόζοντας, παράλληλα, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την υποστήριξη ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Οι κύριες κατηγορίες διαρθρωτικών παρεμβάσεων και μεταρρυθμίσεων που η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να συνεχιστούν και οι οποίες έχουν ενδεχομένως συνάφεια με την Πολιτική Συνοχής και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της περιόδου 2021-2027, είναι συνοπτικά και ενδεικτικά τα ακόλουθα:

- **Μεταρρυθμίσεις για ένα βιώσιμο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας**. Εκτιμάται από την πλευρά της Επιτροπής πως ενώ έχουν γίνει σημαντικά βήματα στο συνταξιοδοτικό σύστημα και στην υγειονομική περίθαλψη μένει η δυναμική ολοκλήρωση μεταρρυθμίσεων στον τομέα της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, στις προμήθειες υγείας και στον τομέα των μεταρρυθμίσεων των ενεργών πολιτικών απασχόλησης με την προώθηση συστήματος εξατομικευμένων υπηρεσιών για τα άτομα που αναζητούν εργασία.

3 ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ. Ενισχυμένη εποπτεία. Νοέμβριος 2018 (COM(2018) 808 final/ 21.11.2018)

- **Μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντος**. Στις αγορές προϊόντων θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι μεταρρυθμιστικές δεσμεύσεις για το κτηματολόγιο, τους δασικούς χάρτες, τις αδειοδοτήσεις για περιβαλλοντικές υποδομές, τις ιδιωτικές κλινικές και για τα ζητήματα της αγοράς ενέργειας.
- **Μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση**. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, η Ελλάδα θα πρέπει να ολοκληρώσει τις μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού στον δημόσιο τομέα και θα ολοκληρώσει μέχρι το τέλος του 2019 το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού. Προκειμένου να ενισχυθεί η νομική ασφάλεια και η πρόσβαση στη νομοθεσία μέσω της νομικής κωδικοποίησης, ο Κώδικας Εργατικού Δικαίου και ο Κώδικας Ρυθμιστικών Διατάξεων Εργασίας θα θεσπιστούν μέχρι τα μέσα του 2020 και η Εθνική Πύλη για την Κωδικοποίηση και Μεταρρύθμιση της Ελληνικής Νομοθεσίας θα ολοκληρωθεί στα μέσα του 2022. Η Ελλάδα θα εφαρμόσει όλες τις συστάσεις της GRECO (Groupe d'Etats contre la Corruption) στο πλαίσιο της εφαρμογής του συνολικού εθνικού σχεδίου κατά της διαφθοράς έως τα μέσα του 2021.

Τον Ιούνιο 2019 αναμένονται οι Ειδικές ανά Κράτος Συστάσεις (Country Specific Recommendations) που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για το Σχεδιασμό του ΕΣΠΑ, καθώς αποτελούν ένα παράγοντα που θα ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή για την έγκρισή του.

2.3 Προτεραιότητες και μεταρρυθμίσεις της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής[4].

Η αναπτυξιακή στρατηγική "Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030" παρουσιάστηκε και εγκρίθηκε στο Eurogroup της 27ης Απριλίου 2018. Στόχος της Στρατηγικής είναι η μετάβαση σε ένα νέο δίκαιο, βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς αναπτυξιακό υπόδειγμα, με όρους κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, μέσα από την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση ενός πλέγματος μεταρρυθμίσεων και πολιτικών για την ενίσχυση του μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού δυναμικού της Ελλάδας, την τόνωση των επενδύσεων, την υποστήριξη της καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία νέων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, καθώς και την αναβάθμιση του Κράτους Πρόνοιας. Η Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική στηρίζεται στους εξής άξονες παρέμβασης:

- **Δημοσιονομική Σταθερότητα**: Κύριος στόχος είναι η μακροοικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα, με σταθερή ανάπτυξη άνω του 2%, και η ανθεκτικότητα στις εξωτερικές κρίσεις. Στο πλαίσιο του άξονα θα συνεχιστεί η αξιοποίηση του δημοσιονομικού χώρου για μειώσεις της γενικής φορολογικής επιβάρυνσης, θα στηριχθούν οι φορολογικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις όπως επίσης και ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου του δημοσίων συμβάσεων.
- **Βιώσιμη ανάπτυξη**: Κύριοι στόχοι είναι, η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας, η προσέλκυση άμεσων ξένων

[4] https://www.nationalgrowthstrategy.gr/el/

επενδύσεων (ΑΞΕ), η δημιουργία περισσότερων και ποιοτικότερων θέσεων εργασίας, η βελτίωση της παραγωγικότητας και της καινοτομίας σε βασικούς κλάδους, η ενίσχυση των start – ups και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

- **Ποιοτικές και Προσβάσιμες Υποδομές για την Ανάπτυξη.** Στον τομέα αυτό θα αναπτυχθούν και θα ολοκληρωθούν συγκεκριμένες στρατηγικές για τον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών και των εφοδιαστικών αλυσίδων, της ψηφιακής οικονομίας, της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου, της διαχείρισης των υδάτων, της προώθησης των διασυνοριακών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και υποδομών κλπ. Στο πλαίσιο αυτό έχει ήδη αποσταλεί στην ΕΕ το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα[5] και βρίσκεται σε εξέλιξη η κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Μεταφορών της Ελλάδας [6].
- **Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης**, μέσω της ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, της κοινωνικής προστασίας, της καθολικής υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής και πράσινης οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της περιφερειακής και εδαφικής συνοχής και της ενίσχυσης του αναπτυξιακού ρόλου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, της συμπερίληψης της Νέας Γενιάς και της Πολιτικής για το Παιδί.
- **Χρηματοδότηση της ανάπτυξης**. Για τη χρηματοδότηση της ολιστικής αναπτυξιακής στρατηγικής, θα αξιοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία καθώς και όλες οι επιλογές και δυνατότητες ενεργοποίησης περαιτέρω πόρων.

2.4 Προτάσεις της ΕΕ ως προς τις προτεραιότητες της χώρας ανά τομέα και στόχο της πολιτικής συνοχής βάσει του Παραρτήματος Δ της Έκθεσης για την Ελλάδα της ΕΕ.

Με βάση την πρόταση της Ε. Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την περίοδο 2021-2027, το παράρτημα Δ της Έκθεσης για την Ελλάδα παρουσιάζει τις απόψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με τις επενδυτικές προτεραιότητες που θα πρέπει να ακολουθήσει η χώρα καθώς και για τους όρους αποτελεσματικής υλοποίησης των επενδυτικών αυτών προτεραιοτήτων σε σχέση με τους πέντε (5) στόχους πολιτικής της πολιτικής συνοχής 2021-2027.

Οι επενδυτικές προτεραιότητες συνάγονται τόσο από το ευρύτερο πλαίσιο των επενδυτικών δυσκολιών - δυστοκιών και των περιφερειακών ανισοτήτων, όσο και από τις διαπιστωμένες επενδυτικές ανάγκες έτσι όπως αξιολογούνται στην συγκεκριμένη έκθεση.

Τόσο η Έκθεση όσο και το παράρτημα Δ, παρέχουν τη βάση για διάλογο μεταξύ της Ελλάδας και των υπηρεσιών της Επιτροπής, ενόψει του προγραμματισμού των πόρων της πολιτικής συνοχής (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ταμείο Συνοχής και Ευρωπαϊκό

5 https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/greece_draftnecp.pdf
6 http://nationaltransportplan.gr/el/

Κοινωνικό Ταμείο plus) στην Ελλάδα, και ως εκ τούτου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους αποδέκτες της εγκυκλίου κατά τη σύνταξη των προτάσεών τους.

2.5 Θέσεις της χώρας για την πολιτική συνοχής μετά το 2020

Η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ μετά το 2020 πρέπει να αποτελέσει μοχλό για την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή και ως εκ τούτου είναι ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα η **διατήρηση (αν όχι αύξηση) του ύψους των πόρων** που διατίθενται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την πολιτική συνοχής μετά το 2020. Η μείωση των ανισοτήτων είναι σημαντική για το μέλλον της Ευρώπη και συνεπώς θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα. Στο πλαίσιο αυτό, είναι επίσης σημαντικό να μην αφαιρούνται πόροι από την Πολιτική της Συνοχής από το πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης προς όφελος άλλων εργαλείων (χωρίς απαραίτητα να έχουν χωρική διάσταση) που υπόκεινται σε κεντρική διαχείριση.

Όσον αφορά την **κατανομή των πόρων** δεν θα πρέπει να καθοριστεί και πάλι σχεδόν αποκλειστικά με βάση το περιφερειακό ΑΕΠ, αλλά επιβάλλεται να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της κρίσης στις οικονομίες και στις κοινωνίες των Κ-Μ που επλήγησαν περισσότερο.

Η Πολιτικής Συνοχής μετά το 2020, πρέπει να στηρίζει αναλογικά **όλες τις Περιφέρειες της ΕΕ** ανεξαρτήτως του επιπέδου ανάπτυξής τους και να μην απευθύνεται μόνο στις πιο μειονεκτικές αν και συμφωνούμε ότι έμφαση θα πρέπει να δοθεί στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Επί της αρχής, εκτιμάται ότι δε θα πρέπει να λειτουργεί το **Ευρωπαϊκό Εξάμηνο** ως ένας **μηχανισμός επιβολής «ποινών» προς τα πιο «αδύναμα» κράτη μέλη μέσω της Πολιτικής της Συνοχής**. Εάν όμως κρίνεται ότι για την αποτελεσματικότητα της Πολιτικής της Συνοχής θα υπάρξει η διασύνδεσή της με την οικονομική πειθαρχία και ευρωπαϊκό εξάμηνο, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες μιας χώρας όπως τα επίπεδα ανεργίας, φτώχειας και κίνδυνο φτώχειας, η υλική στέρηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Η εκ νέου εισαγωγή του Κανόνα Αυτόματης Αποδέσμευσης **N+2** δεν έχει αποδειχτεί ότι οδηγεί σε γρηγορότερη υλοποίηση αλλά είναι σχεδόν βέβαιο ότι οδηγεί στην επιλογή «εύκολων» αντί στρατηγικών παρεμβάσεων. Ταυτόχρονα αφαιρείται και η έννοια της ευελιξίας στον προγραμματισμό. Παρεμβάσεις όπως η έξυπνη εξειδίκευση, τα εργαλεία χωρικής ανάπτυξης αλλά και μεγάλα στρατηγικής σημασίας έργα απαιτούν χρόνο προετοιμασίας, συναίνεσης και αποδοχής ώστε να είναι αποτελεσματικά. Η επαναφορά του **N+3** παρέχει στα Κ-Μ τη δυνατότητα καλύτερου προγραμματισμού και ποιοτικότερης υλοποίησης.

Παράλληλα, η μείωση των **ποσοστών της Κοινοτικής Συνδρομής** καθώς και η **μείωση των προκαταβολών** δύναται να δημιουργήσει προβλήματα και ενδεχομένως καθυστερήσεις στην υλοποίηση των προβλεπόμενων παρεμβάσεων στα κράτη μέλη τα οποία υπόκεινται σε σφιχτή δημοσιονομική πειθαρχία και θα πρέπει να επανεξεταστεί υπό το πρίσμα των πραγματικών οικονομικών συνθηκών των κρατών μελών.

3. ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΌ ΠΕΡΙΒΆΛΛΟΝ ΤΗς ΧΏΡΑς Ως ΠΡΟς ΤΗΝ ΑΝΆΠΤΥΞΗ

3.1 Γενικό Μακροοικονομικό Περιβάλλον

Το Γενικό Μακροοικονομικό Περιβάλλον επηρεάζει προδήλως τις επιλογές για το σχεδιασμό και της νέας προγραμματικής περιόδου και ως εκ τούτου παρουσιάζεται στη συνέχεια της παρούσας σχετικό συνοπτικό απόσπασμα από το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2019.

«Η ενισχυμένη οικονομική σταθερότητα, η δημοσιονομική αξιοπιστία και η συνεχής βελτίωση του οικονομικού κλίματος, συμβάλλουν στη μεσοπρόθεσμη αναπτυξιακή προοπτική της ελληνικής οικονομίας. Το τρίτο και τελευταίο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδας ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2018 και η χώρα εντάχθηκε στο ευρωπαϊκό πλαίσιο συντονισμού της οικονομικής πολιτικής, έχο

ντας σε μεγάλο βαθμό διορθώσει μακροοικονομικές και δημοσιονομικές ανισορροπίες του παρελθόντος και βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα μέσω ενός ευρέος προγράμματος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Το μεγάλο δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 (-15,1% του ΑΕΠ) μετατράπηκε σε δημοσιονομικό πλεόνασμα το 2016 (+0,5% του ΑΕΠ) και συνέχισε να βελτιώνεται το 2017 (+0,7%) και το 2018 (+1,1%), ως απόρροια τόσο του περιορισμού των δαπανών όσο και της αύξησης των εσόδων. Παράλληλα, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ έχει μειωθεί κατά 9.5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ από το 2009, από -12,3% σε -2,8% το 2018, αντανακλώντας, μεταξύ άλλων, σημαντική βελτίωση στην ανταγωνιστικότητα τιμών και κόστους εργασίας σε σχέση με τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους.

Το 2018, η ελληνική οικονομία αποκτά δυναμική μέσα από τις θετικές οικονομικές προοπτικές, την αύξηση της απασχόλησης και την αύξηση του μεριδίου των εξαγωγών. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 1,9% (από +1,5% το 2017). Οι βασικοί πυλώνες της ανάπτυξης το 2018 ήταν οι καθαρές εξαγωγές λόγω της αύξησης του μεριδίου εξαγωγών στο παγκόσμιο εμπόριο και η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση. Η ισχυρή αύξηση των εξαγωγών (+8,7% έναντι +6,8% το 2017) επωφελήθηκε κυρίως από τη μεγάλη δραστηριότητα στον τομέα των μεταφορών, του τουρισμού και των πετρελαϊκών προϊόντων, ενώ η ιδιωτική κατανάλωση (+1,1% από +0,9 το 2017) υποστηρίχθηκε από την ενισχυμένη εμπιστοσύνη των καταναλωτών, την αύξηση της δραστηριότητας στο λιανικό και χονδρικό εμπόριο και τη συνεχή βελτίωση της απασχόλησης. Η δημόσια κατανάλωση παρέμεινε σε αρνητικούς ρυθμούς το 2018 (-2,5% από -0,4% το 2017). Οι συνολικές επενδύσεις μειώθηκαν (-12,2%)[7] σε σχέση με το 2017, μολονότι σχεδόν όλοι οι επιμέρους τομείς των επενδύσεων σημείωσαν σημαντική επίδοση με εξαίρεση τον μεταφορικό εξοπλισμό και τις κατασκευές εκτός κατοικιών.

Η οικονομική ανάκαμψη αντανακλάται στις σταθερές εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Το 2018, η απασχόληση (στοιχεία Έρευνας Εργατικού Δυναμικού) συνέχισε να αυξάνεται με υψηλούς ρυθμούς, αν και ελαφρώς χαμηλότερα από το προηγούμενο έτος (+2,0% έναντι +2,2% το 2017)

7 Αναφέρεται στις επενδύσεις παγίων

ενώ το ποσοστό ανεργίας εξακολούθησε να μειώνεται (19,3% έναντι 21,5% το 2017), ακολουθώντας την καθοδική πορεία που έχει ξεκινήσει από το 2015, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων και μακροχρόνια ανέργων, που αποτελούν τις κύριες προκλήσεις στην αγορά εργασίας, μειώθηκαν στο 39,9% και στο 70,4% το 2018 από 58,3% (μέγιστη τιμή) το 2013 για τους νέους και 73,6% (μέγιστη τιμή) το 2014 για τους μακροχρόνια ανέργους. Παράλληλα, η ανοδική πορεία των μισθών το 2018, για δεύτερη συνεχή χρονιά, προέκυψε ως επακόλουθο της βελτίωσης της αγοράς εργασίας, πράγμα που αντικατοπτρίστηκε στην αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 3,6% (+2,3% το 2017).

Οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας αναμένονται ευνοϊκές, καθώς η οικονομική ανάκαμψη αναμένεται να διατηρήσει τη θετική της δυναμική και να ενισχυθεί περαιτέρω. Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ εκτιμάται στο 2,3% το 2019 και το 2020 λόγω σημαντικής αύξησης της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις εμφανίζουν σταθερά σημάδια ανάκαμψης, και περαιτέρω αύξησης του μεριδίου των εξαγωγών στο διεθνές εμπόριο. Η ιδιωτική κατανάλωση (+1,0% το 2019 και +1,2% το 2020) αναμένεται να υποστηριχθεί από τις θετικές προσδοκίες και τη βελτίωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών χάρη στις συνεχιζόμενες θετικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Οι επενδύσεις προβλέπεται να εισέλθουν σε μια σταθερή θετική τροχιά (3,9% το 2019 και 12,9% το 2020), κυρίως ωφελούμενες από την ανάκαμψη της αγοράς ακινήτων, τη βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών και τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να επεκταθούν σημαντικά (5,9% το 2019 και 5,4% το 2020) χάρη στο σημαντικά βελτιωμένο μερίδιο εξαγωγών στο παγκόσμιο εμπόριο, τη σωρευτική θετική επίδραση της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας από την αρχή της κρίσης και την ανελαστική ζήτηση για αρκετές κατηγορίες εξαγώγιμων αγαθών παρά τις ασθενείς προοπτικές για την οικονομική ανάπτυξη της Ευρωζώνης. Παρ' όλα αυτά, η συνεισφορά των καθαρών εξαγωγών στην ανάπτυξη προβλέπεται να είναι οριακή μεσοπρόθεσμα, καθώς η ζήτηση για επενδύσεις αναμένεται να ωθήσει σε άνοδο τις εισαγωγές. Η δημόσια κατανάλωση αναμένεται να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς (1,6% το 2019 και 0,6% το 2020).

Τα επόμενα χρόνια, οι επενδύσεις θεωρούνται ως αποφασιστικός παράγοντας για μια βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη. Οι επενδύσεις αναμένεται να υποστηριχθούν από τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όπως αποτυπώνονται στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική σε ό,τι αφορά στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη διασφάλιση ενός σταθερού, φιλικού προς την ανάπτυξη, φορολογικού συστήματος και μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης, την ανάπτυξη υποδομών και αναβάθμιση της ψηφιακής οικονομίας, την ώθηση της εξωστρέφειας και της καινοτομίας, την ενίσχυση της διαφάνειας και του δικαστικού συστήματος καθώς και τη βελτίωση των προοπτικών των νέων. Παράλληλα, η βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών της οικονομίας ως απόρροια της εντατικής μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, της πρόσβασης των τραπεζών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της αύξησης της χρηματοδότησης στην πραγματική οικονομία, αναμένεται να υποστηρίξει την ανάπτυξη των επενδύσεων. Η προβλεπομένη άρση των εναπομεινάντων περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων αναμένεται να στηρίξει τη ζήτηση για χρηματοδότηση. Υπό αυτές τις συνθήκες, νέες εγχώριες και ξένες άμεσες επενδύσεις θα προσελκυθούν, οι οποίες, με τη σειρά τους, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σημαντική αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας. Απώτερος στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι η σταδιακή μετατόπιση του μοντέλου

ανάπτυξης της οικονομίας προς τις επενδύσεις και τις εξαγωγές. Οι επενδύσεις εκτιμάται ότι θα συνεισφέρουν 0,4 ποσοστιαίες μονάδες στην οικονομική ανάπτυξη το 2019 και 1,5 το 2020 από -3,2 το 2009 ενώ οι συνολικές εξαγωγές 2,0 ποσοστιαίες μονάδες το 2019 και 1,5 το 2020 από -4,3 το 2009.

Η τάση στην αγορά εργασίας αναμένεται να παραμείνει σταθερά θετική. Η απασχόληση (σε εθνικολογιστική βάση) αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται, αν και συγκρατημένα, με ρυθμούς της τάξεως του 1,6% το 2019 και 1,2% το 2020. Η ανεργία προβλέπεται να συνεχίσει να μειώνεται στο 17,8% το 2019 και 16,5% το 2020. Η συνεχής βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας θα οδηγήσει στην αύξηση των μισθών μεσοπρόθεσμα. Ο ρυθμός αύξησης των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας προβλέπεται να επιταχυνθεί στο 4.5% το 2019 και στο 3.6% το 2020 και να μετριαστεί έπειτα ακολουθώντας την τάση στην απασχόληση.»

3.2 Ανεργία και αγορά εργασίας

Το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας στο σύνολο της χώρας τον Νοέμβριο του 2018 ανήλθε σε 18,5% έναντι 21,1% τον Νοέμβριο του 2017 και 18,7% τον Οκτώβριο του 2018 (Δελτίο ΕΛΣΤΑΤ 11/2018). Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στην αποκεντρωμένη διοίκηση της Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας με 21,6% και το χαμηλότερο στη Κρήτη με 14%. Στην αποκεντρωμένη διοίκηση της Μακεδονίας – Θράκης το ποσοστό είναι 19,5%, στην Αττική 18,8% ενώ στις υπόλοιπες αποκεντρωμένες περιφέρειες το ποσοστό της ανεργίας κυμαίνεται γύρω από το μέσο όρο της χώρας.

Παρά το γεγονός ότι κατά τα τελευταία έτη παρατηρείται σημαντική αποκλιμάκωση του ποσοστού της ανεργίας, η κατάσταση στην αγορά εργασίας παραμένει ιδιαίτερα αβέβαιη, τόσο ως προς το απόλυτο ύψος της ανεργίας όσο και ως προς το μέγεθος του προβλήματος σε ιδιαίτερες ομάδες του πληθυσμού. Η πιθανή μονιμοποίηση της ανεργίας σε ειδικές ομάδες πληθυσμού απαιτεί να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε συγκεκριμένες κατηγορίες ανέργων (νέοι, γυναίκες, μακροχρόνιοι άνεργοι) καθώς και σε συγκεκριμένες περιοχές.

3.3 Ανταγωνιστικότητα και παραγωγικότητα

Από τομεακή ανάλυση της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο 2014 – 2017 (Ενδιάμεση Έκθεση ΤτΕ, 2018) διαπιστώνεται η σημαντική μετατόπιση του εγχώριου παραγωγικού συστήματος από μη εμπορεύσιμους σε εμπορεύσιμους κλάδους της γεωργίας, της μεταποίησης και των υπηρεσιών (τουρισμός, μεταφορές, ασφαλιστικές υπηρεσίες). Ωστόσο, η κατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας παρουσιάζει έναν δυισμό καθότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραδοσιακών εμπορεύσιμων κλάδων (γεωργία, μεταποίηση) δεν διαχέονται στην υπόλοιπη οικονομία λόγω του δυσμενούς μακροοικονομικού και χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος.

Για την ενίσχυση των εξωστρεφών κλάδων και επιχειρήσεων χρειάζεται η χρηματοδότηση επενδύσεων σε εκσυγχρονισμό παραγωγικού εξοπλισμού, τεχνολογία, βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της παραγωγής καινοτομιών.

3.4 Εξέλιξη των περιφερειακών ανισοτήτων κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και οι παράγοντες ανθεκτικότητας των τοπικών παραγωγικών συστημάτων.

Με βάση τον Περιφερειακό Δείκτη Ανταγωνιστικότητας[8] στην κατάταξη μεταξύ 263 περιφερειών της ΕΕ-28 η Αττική βρίσκεται στην 193η θέση, η Ανατολική Μακεδονία – Θράκη στην 261η θέση και η Κεντρική Μακεδονία στην 242η θέση. Η απόσταση της Αττικής από τις άλλες Περιφέρειες της Ελλάδας είναι αξιοσημείωτη ενώ όλες οι άλλες περιφέρειες βρίσκονται αρκετά κοντά η μια με την άλλη με βάση την κατάταξη του δείκτη. Η Κρήτη βρίσκεται στην 250η θέση, η Στερεά Ελλάδα και η Πελοπόννησος στην 258η θέση, η Ήπειρος στην 248η, η Θεσσαλία στην 247η, το Νότιο Αιγαίο στην 244η, το Βόρειο Αιγαίο στην 249η, τα Ιόνια Νησιά στην 256η, η Δυτική Ελλάδα στην 257η και Δυτική Μακεδονία στην 252η θέση.

Διαχρονικά, με βάση τον Περιφερειακό Δείκτη Ανταγωνιστικότητας, οι περιφέρειες της χώρας εμφάνισαν διαφορετική συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, ενώ την περίοδο 2010-2013 όλες οι περιφέρειες (πλην Βορείου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων) παρουσίασαν υποχώρηση του δείκτη, την περίοδο 2013-2016 όλες οι περιφέρειες, πλην Αττικής, παρουσίασαν άνοδο. Η ανάκαμψη των δεικτών την περίοδο 2013-2016 δεν υπερκάλυψε όμως τις αρνητικές επιδόσεις της περιόδου 2010-2013, με αποτέλεσμα η περίοδος 2010-2016 να χαρακτηρίζεται γενικά από απώλεια θέσεων ανταγωνιστικότητας για το σύνολο των ελληνικών περιφερειών.

Φαίνεται πως η οικονομική κρίση δεν έχει αλλάξει με κάποιον δραστικό τρόπο τις χωρικές κανονικότητες της περιφερειακής οργάνωσης της οικονομίας[9]. Οι περιφερειακές ανισότητες συνέχισαν να υφίστανται κατά τη διάρκεια των χρόνων της μεγάλης ύφεσης, αν και με βραδύτερο ρυθμό, διατηρώντας μια διαδικασία απόκλισης των περιφερειών μεταξύ τους που προϋπήρχε της περιόδου της οικονομικής κρίσης. Το γεγονός ότι οι τάσεις περιφερειακών αποκλίσεων διατηρούνται τόσο στις φάσεις ανάπτυξης όσο και στις φάσεις βαθειάς ύφεσης σχετίζεται, σε μεγάλο βαθμό, με το υδροκεφαλικό χαρακτήρα της οικονομίας και της κυρίαρχης θέσης της μητροπολιτικής περιοχής των Αθηνών.

Επίσης, φάνηκε ότι την οικονομική κρίση την αντιμετωπίζουν καλύτερα οι περιοχές με ανεπτυγμένο εισόδημα, αυτές που στηρίζονται σε εμπορεύσιμους και εξωστρεφείς κλάδους, που διαθέτουν έντονες οικονομίες "συνάθροισης" (agglomeration economies) και διαφοροποιημένη παραγωγική βάση. Τα αποτελέσματα ερευνών δείχνουν ότι η διεθνοποίηση μιας οικονομίας μπορεί να είναι μια αξιόπιστη αναπτυξιακή στρατηγική μόνο στο βαθμό που υποστηρίζεται από ενδογενείς πολιτικές που επιτρέπουν σημαντική επέκταση των εμπορεύσιμων τομέων και κλάδων. Ωστόσο, η σχετικά καλύτερη απόδοση αυτών των περιοχών ή περιφερειών κατά τη διάρκεια της κρίσης δεν πρέπει να κρύβει τις σοβαρές ενδοπεριφερειακές ανισότητες ή χωροταξικές διαιρέσεις εντός μιας μητρόπολης, που μπορεί να αντιμετωπίσουν με την μορφή, είτε της μαζικής ανεργίας και της εκτεταμένης φτώχειας, είτε της υλικής στέρησης ευρύτατων εισοδηματικών στρωμάτων ακόμα και εργαζομένων.

8 https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness/
9 The spatial aspects of economic crisis in Greece, George Petrakos and Yannis Psycharis, 2015.

4. ΤΟ ΥΠΌ ΔΙΑΠΡΑΓΜΆΤΕΥΣΗ ΘΕΣΜΙΚΌ ΠΛΑΊΣΙΟ: Τα κύρια σημεία των σχεδίων των νέων Κανονισμών και οι βασικές διαφορές με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο

Στις 2 Μαΐου 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρότασή της για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 (ΠΔΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντίστοιχα στις 29 Μαΐου 2018 ανακοίνωσε την πρότασή της για την Πολιτική Συνοχής και τους Κανονισμούς των Ταμείων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027 εγκαινιάζοντας επισήμως την περίοδο διαπραγμάτευσης.

Η πρόταση της Ε.Ε. σχετικά με την πολιτική Συνοχής περιλαμβάνει έναν ενιαίο Κανονισμό Κοινών Διατάξεων (ΚΔΔ) που διέπει την εφαρμογή των ακόλουθων Ταμείων: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑλ) και για πρώτη φορά το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Ταμείο Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων.

Με βάση το πλαίσιο αυτό, στη νέα προγραμματική περίοδο έμφαση δίνεται στους παρακάτω πέντε στόχους πολιτικής :

1) Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.
2) Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
3) Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη — κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.
4) Μια πιο κοινωνική Ευρώπη — υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
5) Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της — βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Οι **11 θεματικοί στόχοι** της στρατηγικής Ε2020 και κατ' επέκταση της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ενοποιούνται σε **5 Στόχους Πολιτικής** (ΣΠ), ενώ αντίστοιχα οι **60 επενδυτικές προτεραιότητες** μειώνονται σε **30 ειδικούς στόχους**. Αναλυτικά οι Στόχοι Πολιτικής και οι ειδικοί στόχοι αποτυπώνονται στο Παράρτημα ΙΙ.

Ουσιαστική διαφορά σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο αποτελεί το γεγονός ότι η **χωρική ανάπτυξη** μετατρέπεται σε έναν διακριτό Στόχο Πολιτικής **«Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες»**. Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική συνοχής στηρίζει διακριτά τις αναπτυξιακές στρατηγικές που καταρτίζονται σε **τοπικό επίπεδο** και ενισχύει τον ρόλο των τοπικών αρχών. Παράλληλα, ενισχύεται περαιτέρω η **αστική διάσταση** της πολιτικής για τη συνοχή, καθώς το **6%** των πόρων του ΕΤΠΑ (έναντι 5% στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο) διατίθεται για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, ενώ δίνεται και η δυνατότητα για την κατάρτιση ενός νέου προγράμματος δικτύωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων για τις αστικές αρχές, η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία οι πόροι για την οποία διαχειρίζονται άμεσα από την Ε.Ε..

Σημαντική διαφορά με την τρέχουσα περίοδο αποτελεί το γεγονός ότι η ενίσχυση της **θεσμικής ικανότητας** (Θεματικός Στόχος 11 της τρέχουσας περιόδου) δεν αποτελεί πλέον διακριτό στόχο αλλά υποστηρίζεται εν μέρει στο πλαίσιο άλλων Στόχων Πολιτικής.

Η πολιτική συνοχής εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις Περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση τις 3 κατηγορίες. Οι κατηγορίες Περιφερειών που διαμορφώνονται είναι:

- Λιγότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ <75% του μέσου ευρωπαϊκού όρου),
- Περιφέρειες σε μετάβαση (κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 75% και 100%) και
- Περισσότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ > 100%).

Με βάση την παραπάνω κατηγοριοποίηση και τα επίσημα περιφερειακά στοιχεία των ετών 2012-2014, στην Ελλάδα οι Περιφέρειες Αττικής και Νοτίου Αιγαίου συμπεριλαμβάνονται στις Περιφέρειες σε μετάβαση, ενώ οι υπόλοιπες 11 στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Περιφέρειες.

Αντίστοιχα, τα ποσοστά συγχρηματοδότησης ανάλογα με την κατηγορία των περιφερειών (εξαίρεση τα προγράμματα Interreg) διαμορφώνονται σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής κατ' ανώτατο όριο σε :

- 70% για λιγότερο ανεπτυγμένες
- 55% για περιφέρειες σε μετάβαση
- 40% για περισσότερο ανεπτυγμένες
- Ειδικά για τους άξονες Κοινωνικής καινοτομίας του ΕΚΤ+ το ποσοστό συγχρηματοδότησης είναι 95%
- Το ποσοστό συγχρηματοδότησης για το Ταμείο Συνοχής στο επίπεδο κάθε προτεραιότητας δεν είναι υψηλότερο από 70 %.
- Το ποσοστό συγχρηματοδότησης για τα προγράμματα Interreg δεν πρέπει να είναι υψηλότερο από 70 %.[10]
- Τα μέτρα τεχνικής βοήθειας που εκτελούνται με πρωτοβουλία της Επιτροπής ή εξ ονόματός της μπορούν να χρηματοδοτούνται σε ποσοστό 100 %.

Αναφορικά με τον **έλεγχο των επιδόσεων** των προγραμμάτων, όλα τα προγράμματα θα εξακολουθήσουν να έχουν ένα **πλαίσιο επιδόσεων** με ποσοτικοποιημένους στόχους χωρίς όμως αυτό να συνδέεται με ένα αποθεματικό επιδόσεων. Προβλέπεται επίσης μια **ετήσια επανεξέταση** των επιδόσεων, με τη μορφή διαλόγου πολιτικής μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τα προγράμματα και της Ε. Επιτροπής. Οι επιδόσεις των προγραμμάτων θα αξιολογούνται ουσιαστικά στην **ενδιάμεση επανεξέταση** που αποτελεί ένα νέο στοιχείο της Προγραμματικής περιόδου 2021 – 2027.

Η **ενδιάμεση επανεξέταση** των προγραμμάτων προβλέπεται να γίνει το 2025 και θα καθορίζει αν απαιτούνται αλλαγές στα προγράμματα για τα δύο τελευταία έτη της περιόδου χρηματοδότησης, με βάση ενδεχόμενες νέες προτεραιότητες/προκλήσεις, τις επιδόσεις των προγραμμάτων και τις πλέον πρόσφατες συστάσεις ανά χώρα. Με τον τρόπο αυτό τα κατανεμημένα σε κάθε πρόγραμμα ποσά των δύο τελευταίων ετών (2026 και 2027) δεν θα

10 Ο Κανονισμός ΕΕΣ μπορεί να θεσπίζει υψηλότερα ποσοστά συγχρηματοδότησης για προγράμματα εξωτερικής διασυνοριακής συνεργασίας στο πλαίσιο του στόχου «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg).

μπορούν να προγραμματιστούν ή χρησιμοποιηθούν πριν την ενδιάμεση επανεξέταση και θα κατανεμηθούν οριστικά μετά από αυτήν.

Η **άμεση διασύνδεση της Πολιτικής της Συνοχής** με το **Ευρωπαϊκό Εξάμηνο** και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις καθώς και με τις λοιπές πολιτικές και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί βασική πρόταση της Επιτροπής στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η διασύνδεση αυτή με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πραγματοποιηθεί μέσω των ειδικών συστάσεων ανά Κ-Μ (Country Specific Recommendations). Οι **ειδικές ανά χώρα συστάσεις** που διατυπώνονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θα λαμβάνονται υπόψη δύο φορές κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής περιόδου: στην αρχή, για το σχεδιασμό των προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή και κατά την ενδιάμεση επανεξέταση. Οι ανά χώρα συστάσεις αναμένεται να διαμορφωθούν από την Επιτροπή τον Μάιο του 2019 και να εγκριθούν από το Συμβούλιο τον Ιούνιο 2019. Προάγγελο ενδεχομένως των συστάσεων αποτελεί η Έκθεση για τη Χώρα και το Παράρτημα Δ που αναφέρθηκε προηγούμενα.

Η **θεματική συγκέντρωση** παραμένει ως υποχρέωση τόσο στο ΕΤΠΑ όσο και στο ΕΚΤ+ αλλά με αλλαγές σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο.

Στο ΕΤΠΑ, αφορά τους **Στόχους Πολιτικής 1 και 2.** Τα κριτήρια της θεματικής συγκέντρωσης εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο και όχι σε επίπεδο κατηγοριών περιφερειών, γεγονός που προσφέρει ευελιξία στις επιλογές του κάθε Κράτους - Μέλους[11.] Έτσι για τα ΚΜ με κατά κεφαλή ΑΕΠ κάτω από το 75%, όπως η Ελλάδα, προβλέπεται ότι:

- τουλάχιστον το 35% των πόρων του ΕΤΠΑ να διατεθεί στο Στόχο Πολιτικής 1 και
- τουλάχιστον το 30% των πόρων του ΕΤΠΑ να διατεθεί στο Στόχο Πολιτικής 2.

Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε παραπάνω το 6 % των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη με τη μορφή τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων ή άλλων εδαφικών εργαλείων στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 5 .

Στο **ΕΚΤ+** αντίστοιχα, στον προϋπολογισμό που αναλογεί στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης θα πρέπει να διατεθεί :

- τουλάχιστον το 25% για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης (Μειονεκτούσες ομάδες, μεταξύ άλλων, οι οικονομικά μη ενεργοί και οι μακροχρόνια άνεργοι, τα παιδιά, οι περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως οι Ρομά, οι άποροι και οι υπήκοοι τρίτων χωρών, αναφέρονται ρητά στο σκέλος του ΕΚΤ+ που αφορά την πολιτική ένταξης) ,
- τουλάχιστον το 4% για την καταπολέμηση της υλικής στέρησης, με στόχο την προώθηση των προτεραιοτήτων και των δραστηριοτήτων του σημερινού ΤΕΒΑ (στήριξη των απόρων). Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τουλάχιστον το 2 % των εθνικών τους πόρων από το σκέλος του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης για την αντιμετώπιση των ακραίων μορφών φτώχειας με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η έλλειψη στέγης, η παιδική φτώχεια και η στέρηση τροφής.

[11] Στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, η θεματική συγκέντρωση εφαρμόζεται σε επίπεδο κατηγορίας περιφερειών

- τουλάχιστον το 10% για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων στα κράτη μέλη με ποσοστό νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ), όπως στην Ελλάδα, μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ένωσης το 2019.

Για το σύνολο του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπάρχει επιπλέον η δέσμευση ότι το **25% των πόρων να διατεθεί για δράσεις κλιματικής αλλαγής**. Η παρακολούθηση της επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων και των στόχων για την κλιματική αλλαγή θα γίνεται στη βάση μιας μεθοδολογίας όπου για κάθε κωδικό παρέμβασης αναλύεται η συνδρομή του στους παραπάνω στόχους. Δέσμευση σχετική ανά Κ-Μ δεν υπάρχει.

Τέλος, στην πρόταση των Κανονισμών της Ε. Επιτροπής τίθενται συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη συγχρηματοδότηση των έργων υπό τον όρο **"αναγκαίοι όροι" (enabling conditions)**. Οι όροι αυτοί (4 γενικοί και 16 θεματικοί) αποτελούν συνέχεια των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που εισήχθησαν στην παρούσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 με βασικές, όμως, διαφορές ως προς τον τρόπο που αυτές θα επηρεάσουν την υλοποίηση των Προγραμμάτων. Οι αναγκαίοι όροι της νέας προγραμματικής περιόδου, όπως και οι εκ των προτέρων αιρεσιμότητες, αφορούν κατ΄ ουσία το απαραίτητο πλαίσιο (θεσμικό ή στρατηγικό) σύμφωνα με το οποίο θα υλοποιούνται οι αντίστοιχες δράσεις. Ως εκ τούτου η εκπλήρωση των επιμέρους απαιτήσεων αποτελεί ευθύνη των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργείων και σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις των Περιφερειών.

Η κρίσιμη διαφορά των αναγκαίων όρων σε σχέση με τις αιρεσιμότητες της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 είναι ότι θα πρέπει να έχουν εκπληρωθεί με την έγκριση του κάθε Προγράμματος, προκειμένου απρόσκοπτα να πραγματοποιείται η χρηματοδότηση από την Ε.Ε. Για την πληρωμή δηλαδή των έργων ανά τομέα, θα πρέπει να έχουν πρώτα εκπληρωθεί όλες οι απαιτήσεις των κριτηρίων ανά αναγκαίο όρο και ειδικό στόχο στον οποίο αντιστοιχεί. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη, ότι η εκπλήρωση των αναγκαίων όρων πρέπει να διασφαλίζεται και καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και θα τελεί, σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής, υπό την παρακολούθηση της Ε. Επιτροπής.

Με δεδομένο ότι η εκπλήρωση των επιμέρους απαιτήσεων αποτελεί ευθύνη των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργείων (και σε ορισμένες περιπτώσεις και των Περιφερειών), ο Υπουργός Οικονομίας & Ανάπτυξης απηύθυνε επιστολές προς τους αρμόδιους Υπουργούς για τη διαμόρφωση ομάδων ανά αναγκαίο όρο. Ανάλογα με τα κριτήρια των αναγκαίων όρων, Στις ομάδες αυτές συμμετέχουν στελέχη από όλες τις συναρμόδιες δομές των Υπουργείων (επιτελική δομή, αρμόδια διεύθυνση ή άλλο εποπτευόμενο φορέα) και λειτουργούν υπό το συντονισμό της Εθνικής Αρχής Συντονισμού – ΕΥΣΣΑ. Στόχος είναι η έγκαιρη και αποτελεσματική ικανοποίηση των απαιτήσεων των «αναγκαίων όρων» για την επιτυχή έναρξη της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 και την ομαλή μετάβαση των έργων και Προγραμμάτων στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

5. ΟΡΓΆΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΌς ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΎ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΎ

5.1 Μεθοδολογία οργάνωσης για την κατάρτιση του Αναπτυξιακού Προγραμματισμού

Ο αναπτυξιακός προγραμματισμός της χώρας αποτελείται από δύο μέρη, ανάλογα με την πηγή χρηματοδότησης : το Συγχρηματοδοτούμενο Σκέλος (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης -ΕΣΠΑ) το οποίο συγχρηματοδοτείται από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους και το Εθνικό Σκέλος (Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης) το οποίο χρηματοδοτείται από αμιγώς εθνικούς πόρους.

Στόχος είναι η αλληλοσυμπλήρωση και η επίτευξη συνεργιών του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους με το αμιγώς εθνικό σκέλος προκειμένου να επιτευχθούν, κατά το δυνατό, οι προτεραιότητες της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της χώρας και να αποκτήσει ο μεσοπρόθεσμος προγραμματισμός προστιθέμενη αξία για όλους τους τομείς ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό οι αποδέκτες της παρούσας εγκυκλίου καλούνται να συμμετάσχουν με τις προτάσεις τους στις διαδικασίες σχεδιασμού που συντονίζονται από το Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης.

Οι απαιτούμενες ενέργειες για την οργάνωση της κατάρτισης του αναπτυξιακού προγραμματισμού για τους αποδέκτες της παρούσας εγκυκλίου είναι οι ακόλουθες :

- ✓ Σύσταση και ενεργοποίηση των οργάνων αναπτυξιακού σχεδιασμού,
- ✓ Οργάνωση της διαβούλευσης σε περιφερειακό και τομεακό επίπεδο και επεξεργασία προτάσεων σχεδιασμού (μελέτες, συνέδρια, ημερίδες),
- ✓ Διαμόρφωση και κατάθεση των πρώτων συνοπτικών θέσεων, στη βάση των κατευθύνσεων και του ερωτηματολογίου της εγκυκλίου

5.2 Όργανα κατάρτισης του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

5.2.1 Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ (ΕΣΠ ΕΣΠΑ)

Η Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ έχει ως έργο :

- Την υποστήριξη, σε επίπεδο πολιτικής, του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ που είναι οι αρμόδιοι φορείς για το σχεδιασμό και την υποβολή προς έγκριση στην Ε.Ε. του ΕΣΠΑ 2021-27, στις διαδικασίες σχεδιασμού και κατάρτισης του ΕΣΠΑ καθώς και των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Υπουργείων και Περιφερειών για την περίοδο 2021-2027. Προς τούτο λαμβάνει υπόψη: Τα έγγραφα που αφορούν στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο (συμπεριλαμβανομένων της country report και των θέσεων της ΕΕ για ΕΣΠΑ – Annex D), την Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική, το Εθνικό Πρόγραμμα

Μεταρρυθμίσεων, τις προτάσεις των φορέων χάραξης τομεακής (υπουργεία) και περιφερειακής (Περιφέρειες) πολιτικής, προτάσεις κοινωνικοοικονομικών εταίρων, το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης που χρηματοδοτείται από το ΠΔΕ από αμιγώς εθνικούς πόρους, μελέτες όπως του ΟΟΣΑ ή και άλλες, αξιολογήσεις, θεματικές αναλύσεις, τους νέους κανονισμούς κλπ.

- τη διατύπωση πρότασης προς ΚΥΣΟΙΠ και ΚΥΣΚΟΙΠ και δι' αυτών στο Υπουργικό Συμβούλιο, για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες και τους στόχους του ΕΣΠΑ 2021-2027.
- τη διαμόρφωση προτάσεων προς το Υπουργικό Συμβούλιο για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες των επιμέρους προγραμμάτων της νέας περιόδου.
- τη διατύπωση πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για τις αναγκαίες θεσμικές, διοικητικές και οργανωτικές ρυθμίσεις για την αποτελεσματική διαχείριση, παρακολούθηση, εφαρμογή, αξιολόγηση και έλεγχο των προγραμμάτων της περιόδου 2021-2027 (νέος νόμος για τη Διαχείριση του ΕΣΠΑ).
- Οι παραπάνω προτάσεις της Επιτροπής θα λαμβάνουν - μεταξύ των άλλων- τη μορφή επεξεργασμένων στρατηγικών εγγράφων προγραμματισμού του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, (π.χ. Σχέδιο Εταιρικού Συμφώνου (ΕΣΠΑ) που υποβάλλεται στην Ε.Ε., κλπ), όπως κατά περίπτωση προβλέπεται από τη συνολική προγραμματική διαδικασία που καθορίζεται από σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο Γενικό και τους Ειδικούς Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και το στόχο Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

Η **Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ** συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας & Ανάπτυξης και αποτελείται από τα παρακάτω μέλη :

1. το **Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ** του ΥΠΟΙΑΝ, ως Πρόεδρο, ο οποίος συγκαλεί την Επιτροπή και συντονίζει το έργο και τη λειτουργία της.
2. τους **Γενικούς ή Ειδικούς Γραμματείς**: Βιομηχανίας, Εμπορίου, Στρατηγικών Επενδύσεων του ΥΠΟΙΑΝ, του Υπουργείου Οικονομικών (αρμόδιου για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο), Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Εσωτερικών, Υποδομών Μεταφορών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας (εκπρόσωποι για τομείς Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Ενέργειας), Παιδείας (εκπρόσωποι για τομείς Εκπαίδευσης και Ε&Τ), Τουρισμού, Υγείας, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και κοινωνικής αλληλεγγύης, Πολιτισμού, Ψηφιακής Πολιτικής και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (εκπρόσωποι για τομείς Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας).
3. Μετέχουν επίσης οι Ειδικοί Γραμματείς αρμόδιοι για τη Διαχείριση Ε.Π. της περιόδου 2014-20 του ΥΠΟΙΑΝ και ο Γενικός Γραμματέας Συντονισμού του Κυβερνητικού Έργου.
4. Το Διευθυντή του Οικονομικού Γραφείου του Πρωθυπουργού.
5. Έναν εκπρόσωπο της Αντιπροεδρίας.

Εκπρόσωποι άλλων Υπουργείων ή/και εκπρόσωποι άλλων Γενικών ή Ειδικών Γραμματειών, πέραν των ανωτέρω, καθώς και εκπρόσωποι Αυτοδιοίκησης και Κοινωνικοοικονομικοί εταίροι, μετέχουν όταν απαιτείται στις εργασίες με απόφαση του προέδρου.

5.2.2 Λοιπές Επιτροπές και Ομάδες

Οι παρακάτω Επιτροπές και Ομάδες έχουν υποστηρικτικό ρόλο προς την Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ.

5.2.2.1 Γραμματεία Υποστήριξης Σχεδιασμού ΕΣΠΑ

Η **Γραμματεία Υποστήριξης Σχεδιασμού** υποστηρίζει την ΕΣΠ και αποτελείται από ανώτερα υπηρεσιακά στελέχη της Εθνικής Αρχής Συντονισμού του ΕΣΠΑ με συντονιστή τον Γεν. Δ/ντη της ΕΑΣ.

5.2.2.2 Διυπηρεσιακή Γραμματεία Τεχνικής Υποστήριξης

Η **Διυπηρεσιακή Γραμματεία Τεχνικής Υποστήριξης** λειτουργεί στο πλαίσιο της ΕΥΣΣΑ, αποτελείται από στελέχη υπηρεσιών της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και υποστηρίζει τη Γραμματεία Υποστήριξης Σχεδιασμού. Η συγκρότηση των ανωτέρω Γραμματειών γίνεται με σχετική απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης. Με την ίδια απόφαση εξειδικεύεται το αντικείμενο του έργου τους, ο τρόπος λειτουργίας τους, ο αριθμός και η σύνθεση των μελών τους, η διάρκεια λειτουργίας τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

5.2.2.3 Ομάδες Χάραξης Πολιτικών

Στα επιμέρους Υπουργεία και τις Περιφέρειες συγκροτούνται επίσης Ομάδες Χάραξης Πολιτικών, τομεακών ή περιφερειακών αντίστοιχα, που συνεισφέρουν κατ' αρμοδιότητα στην όλη διαδικασία και όλες τις φάσεις του σχεδιασμού.

Την ευθύνη λειτουργίας των Ομάδων αυτών, αναλαμβάνουν στα υπουργεία οι Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ, εφόσον υφίστανται, ενώ απολύτως χρήσιμη και σκόπιμη κρίνεται η συμμετοχή στις Ομάδες αυτές και εκπροσώπων από τις Διαχειριστικές Αρχές των προγραμμάτων της τρέχουσας περιόδου που κατά κύριο λόγο συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση των προτεραιοτήτων του φορέα, προκειμένου να συμβάλλουν με την εμπειρία τους στην εφαρμογή, το σχεδιασμό, τους δείκτες κλπ.

Σε επόμενη φάση και συγκεκριμένα κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων οι Δ.Α. αναλαμβάνουν τη συγγραφή των νέων κατά περίπτωση προγραμμάτων συνεργαζόμενες -υπό το συντονισμό του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και

συγκεκριμένα της Εθνικής Αρχής Συντονισμού- με τις Ομάδες Χάραξης Πολιτικής. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας για την υποβολή στην ΕΕ των Ε.Π. απαιτεί στενή συνεργασία με το ΥΠΟΙΑΝ και τελικά την έγκριση από αυτό.

6. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΈΧΟΥΝ ΥΛΟΠΟΙΗΘΕΙ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΆΓΡΑΜΜΑ

- **27/2/ 2019** : δημοσιεύτηκαν τα σχετικά έγγραφα που αφορούν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο (συμπεριλαμβανομένων του country report και των θέσεων της ΕΕ για ΕΣΠΑ – παράρτημα Δ τα οποία είναι έγγραφα εργασίας της Ε. Επιτροπής και δεν απαιτούν έγκριση του Συμβουλίου.
- **1/3/2019:** έγινε παρουσίαση του παραρτήματος Δ σε ειδική συνάντηση που διοργάνωσε η ΕΕ στην Αθήνα για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Το παράρτημα Δ αποτελεί στην ουσία την πρόταση της ΕΕ για το ΕΣΠΑ 2021-27 της Ελλάδας. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη από τους αποδέκτες της παρούσας κατά την επεξεργασία και διαμόρφωση των προτάσεών τους.

  Η ΕΕ κατά την παρουσίαση θέσεών της στην Αθήνα την 1/3 ζήτησε να τεθεί κοινός στόχος η έγκριση όλων των ΕΠ μέχρι 31/12/2020 και αυτό είναι κάτι που επιθυμεί και το ΥΠΟΙΑΝ.

  Για την επίτευξη του προηγούμενου στόχου και υπό την αίρεση της συμφωνίας του νέου Προϋπολογισμού της Ένωσης (ΠΔΠ) πριν το τέλος 2019, διατύπωση πρότασης προς Υπουργικό Συμβούλιο ενός πρώτου άτυπου σχεδίου ΕΣΠΑ 2021-2027. Η πρόταση θα περιλαμβάνει κατανομή στις αναπτυξιακές προτεραιότητες και τα επιμέρους προγράμματα των χρηματοδοτικών δεσμεύσεων της νέας περιόδου, συμπεριλαμβανομένης και της «Αρχιτεκτονικής» των Ε.Π. (πόσα και ποια) και της δομής συντονισμού και διαχείρισης αυτών (ρόλοι υπουργείων και περιφερειών, Δ.Α., Επιτελικές Δομές).
- **20/3/2019**: στην Αθήνα, παρουσιάστηκε το Country Report στο σύνολό του από την Ε. Επιτροπή.
- **26/4/2019**: Υποβολή του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων για το 2019
- **14/5/2019**: Έγκριση και δημοσιοποίηση της επικαιροποιημένης έκδοσης της Αναπτυξιακής Στρατηγικής από την αρμόδια Πολιτική Επιτροπή.
- Εντός του Μαΐου αναμένεται η αποστολή της **πρότασης Ειδικών Συστάσεων** για την Ελλάδα από την Ε. Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η έγκρισή της από το εαρινό συμβούλιο εντός του Ιουνίου 2019. Το περιεχόμενο των επιλέξιμων δράσεων από το ΕΣΠΑ που θα περιλαμβάνεται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις δεν έχει διευκρινιστεί στην παρούσα φάση. Οι φορείς θα ενημερωθούν σχετικά από την Εθνική Αρχή Συντονισμού μόλις υπάρξει η αναγκαία πληροφόρηση.
- **Ιούνιος 2019** : Συγκρότηση Ομάδων Σχεδιασμού από Υπουργεία και Περιφέρειες
- **Ιούνιος 2019** : Έκδοση ΥΑ συγκρότησης της Επιτροπής Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ και των υποστηρικτικών της Γραμματειών.
- **Ιούνιος 2019** : οριστική διαμόρφωση από ΥΠΟΙΑΝ Οδικού Χάρτη σχεδιασμού και ενημέρωση σχετικά των υπηρεσιών της Επιτροπής.
- **9 Σεπτεμβρίου 2019: <u>Υποβολή προτάσεων από τους αρμόδιους φορείς πολιτικής στην ΕΑΣ σε συνέχεια της αποστολής της 1ης Εγκυκλίου</u>**.
- Άτυπη υποβολή ΕΣΠΑ στην ΕΕ για διαβούλευση αμέσως μετά την έγκρισή του από Υπουργικό Συμβούλιο.

- **Μάρτιος 2020** : Επίσημη υποβολή ΕΣΠΑ και έγκρισή του από την Ε. Επιτροπή εντός 2 μηνών σε συνέχεια άτυπων διαβουλεύσεων με ΕΕ.
- **Έως 30/6/2020 :** Επίσημη Υποβολή των Ε.Π. στην ΕΕ σε συνέχεια άτυπων διαβουλεύσεων

Ο σχεδιασμός των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων συναρτάται με το χρόνο έγκρισης των πόρων και των Κανονισμών από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα και την έγκριση του νέου ΕΣΠΑ σε συνέχεια αυτών. Στην πρόταση του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων δεν προβλέπεται δεσμευτική προθεσμία για την υποβολή των ΕΠ 2021-2027 παρά μόνο ότι η διαδικασία έγκρισής του θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 6 μηνών από υποβολή τους στην ΕΕ.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο προϊστάμενος του τμήματος Διοικητικής Υποστήριξης, Οργάνωσης & Τεχνικών Υπηρεσιών Τομέα Ανάπτυξης

Κ.Α.Α.
ΜΗΝΑ ΜΑΡΙΑ

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΙΔΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ

7. ΠΑΡΑΡΤΉΜΑΤΑ

1. Ερωτηματολόγιο προς Φορείς
2. Στόχοι πολιτικής και ειδικοί στόχοι ανά Ταμείο (όπως προς το παρόν έχουν προταθεί από την Επιτροπή)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Περιεχόμενο προτάσεων φορέων για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων για την εκπόνηση του Εταιρικού Συμφώνου για την Ανάπτυξη –ΕΣΠΑ της χώρας καθώς και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Οι προτάσεις των αρμόδιων φορέων που θα αποτυπωθούν κατά τη συμπλήρωση του παρακάτω ερωτηματολογίου θα αποτελέσουν την πρώτη βασική εισροή για τη διαμόρφωση των εθνικών στόχων πολιτικής για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 όπως θα αποτυπωθούν στο νέο ΕΣΠΑ.

Για τη διευκόλυνση στην επεξεργασία και την αξιοποίηση των προτάσεων, οι φορείς παρακαλούνται να ακολουθήσουν αυστηρά τη δομή και το περιεχόμενο των ενοτήτων, τηρώντας ως ανώτατο όριο τον αναφερόμενο αριθμό σελίδων για κάθε ενότητα

ΠΡΟΤΑΣΗ (ΦΟΡΕΑ) …….. ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ……. Ή ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ……

1. **Σύντομη περιγραφή της θέσης του τομέα ή της Περιφέρειας στο ευρύτερο εθνικό και ευρωπαϊκό περιβάλλον (μέχρι 5 σελίδες).**

Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να περιγραφούν συνοπτικά τα δυνατά σημεία του τομέα πολιτικής **ή της Περιφέρειας** που μπορούν να αποτελέσουν συγκριτικό πλεονέκτημα και κινητήριο μοχλό και οι βασικότερες ανάγκες και ενδεχόμενα κενά με βάση τα πρόσφατα δεδομένα σε ευρωπαϊκό, εθνικό και ει δυνατόν περιφερειακό επίπεδο.

Για την αποτύπωση του επιπέδου στο οποίο θα βρίσκεται ο τομέας **ή η Περιφέρεια** κατά την έναρξη της νέας περιόδου (βάση) σκόπιμο είναι να αποτυπωθεί μια εκτίμηση της συμβολής και των σημαντικότερων παρεμβάσεων/δράσεων που υλοποιούνται κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο με βάση τους στόχους και τις προτεραιότητες του φορέα ανά τομέα πολιτικής.

Για τη διαμόρφωση της εικόνας βάσης, ο φορέας θα πρέπει να λάβει υπόψη σωρευτικά και έργα που ενδεχομένως υλοποιήθηκαν σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους .

Η παραπάνω αποτύπωση θα πρέπει να δομηθεί ανά Στόχο Πολιτικής[12] όπως φαίνεται παρακάτω και να συνδεθεί με τις ανάγκες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Οι 5 Στόχοι Πολιτικής είναι :

- **Στόχος Πολιτικής 1:** Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.
- **Στόχος Πολιτικής 2:** Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων

12 Σχέδιο Κανονισμού Κοινών Διατάξεων COM(2018)375/29-5-2018, κεφάλαιο ΙΙ, Άρθρο 4,

- **Στόχος Πολιτικής 3:** Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ.
- **Στόχος Πολιτικής 4:** Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων
- **Στόχος Πολιτικής 5 :** Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών. Επιπρόσθετα, κατά την αναφορά στον συγκεκριμένο Στόχο Πολιτικής, να γίνει μια συνοπτική και περιεκτική αναφορά σε **Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις, ΤΑΠΤΟΚ** με βάση την εμπειρία της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου και να γίνει μια σύντομη εκτίμηση της συμβολής τους στην επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων του προγράμματος στο οποίο εφαρμόστηκαν.

2. Βασικά προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση των στόχων και προτεραιοτήτων στρατηγικής του φορέα ανά τομέα πολιτικής (μέχρι 3 σελίδες)

Στην ενότητα αυτή σκόπιμο είναι να καταγραφούν προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες που παρουσιάστηκαν και αποτέλεσαν ανασχετικούς παράγοντες για την ομαλή και έγκαιρη υλοποίηση και επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων του φορέα ανά τομέα πολιτικής και οι τρόποι αντιμετώπισής τους όπου εφαρμόστηκαν.

Τα προβλήματα να ομαδοποιηθούν ανά φάση ήτοι π.χ. κατά το σχεδιασμό και τη διαβούλευση δράσεων/προγραμμάτων/στρατηγικών, κατά την εφαρμογή των πολιτικών, κατά την υλοποίηση παρεμβάσεων κλπ.

Ιδιαίτερη αναφορά να γίνει για τις ΟΧΕ/ΤΑΠΤΟΚ και τη στρατηγική RIS.

3. Κύριες στρατηγικές επιλογές του φορέα και ιεράρχησή τους (μέχρι 4 σελίδες)

Σε συνέχεια των αναγκών και των δυνατοτήτων ανάπτυξης ανά φορέα και τομέα πολιτικής, να αποτυπωθούν και να περιγραφούν συνοπτικά οι κύριες στρατηγικές επιλογές ανά Στόχο Πολιτικής με αναφορά και στο Ταμείο χρηματοδότησης για κάθε Στόχο Πολιτικής. Για κάθε έναν από τους Στόχους Πολιτικής να γίνει συνοπτική περιγραφή των αναμενόμενων αποτελεσμάτων, λαμβάνοντας υπόψη την εκτιμώμενη συμβολή των προτάσεων σε σχέση με τους στόχους που αναδεικνύονται στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική, στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, τις Ειδικές ανά Κράτος Συστάσεις για τη χώρα μας, την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου στην οποία μετέχει η χώρα, καθώς και κάθε Εθνική ή/και Περιφερειακή Στρατηγική που διέπει τον αντίστοιχο τομέα πολιτικής ή/και το χώρο, συμπεριλαμβανομένων και των εγκεκριμένων Χωροταξικών Σχεδίων.

Η ενότητα αυτή θα αποτελέσει εισροή/υλικό για τη διαμόρφωση του νέου ΕΣΠΑ από το ΥΠΟΙΑΝ και τη συμπλήρωση του Πίνακα 1 του Παραρτήματος ΙΙ του Γενικού Κανονισμού και σε αντιστοίχιση με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8.a αυτού, καθώς επίσης και μέρους του κεφαλαίου 2 του Παραρτήματος Ι κατά το μέρος που αφορά στο άρθρο 8.b.(i).

Ιδιαίτερη αναφορά είναι χρήσιμο να γίνει σε ενδεχόμενες προτάσεις για νέα σημαντικά έργα ή πακέτα δράσεων (που είναι η συνηθέστερη περίπτωση στις δράσεις Κρατικών Ενισχύσεων ή δράσεις του ΕΚΤ), τα οποία θα μπορούσαν να συγχρηματοδοτηθούν κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, καθώς και σε τυχόν ενέργειες που έχει κάνει ήδη ο φορέας για την προετοιμασία και την ωρίμανσή τους.

Στο πλαίσιο αυτό να συμπεριληφθούν και ενδεχόμενες ώριμες/επεξεργασμένες ήδη προτάσεις για ΟΧΕ/ΤΑΠΤΟΚ ή άλλες χωρικές παρεμβάσεις που εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων.

4. Ανάγκες χρηματοδότησης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027

Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να εκτιμηθούν συνοπτικά οι ανάγκες χρηματοδότησης ανά φορέα και Στόχο Πολιτικής για την κάλυψη των αναπτυξιακών αναγκών και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και του αναπτυξιακού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένων και έργων που εκτιμάται ότι ενδεχομένως δεν θα προλάβουν να ολοκληρωθούν μέχρι το 2023 και θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 ως μεταφερόμενα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – Στόχοι πολιτικής και ειδικοί στόχοι ανά Ταμείο (όπως προς το παρόν έχουν προταθεί από την Επιτροπή)

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.	1) ΕΤΠΑ	i. Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών· ii. Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις· iii. Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ· iv. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα·
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων	2) ΕΤΠΑ/ ΤΣ	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης· ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας· iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο· iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές· v. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού· vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία· vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων»	3) ΕΤΠΑ/ ΤΣ	i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας· ii. Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροπικού ΔΕΔ-Μ· iii. Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροπικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα· iv. Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας

4. Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.	4) ΕΤΠΑ	i. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών iii. Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες iv. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης
	5) ΕΚΤ+	i. βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας ii. εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας iii. Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση iv. Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών

		δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων v. προώθηση της ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την εκπαίδευση και τη μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους vi. προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και τις νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα vii. προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας viii. προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά ix. ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες• εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης x. προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών xi. αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής

		βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων.
5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.	6) ΕΤΠΑ	i. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές· ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΑΛΕΞΗ ΧΑΡΙΤΣΗ
Δ/νση: ΣΤΑΔΙΟΥ 27 & ΔΡΑΓΑΤΣΑΝΙΟΥ, ΤΚ 10183.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΝΙΚΟΛΑΟ ΠΑΠΠΑ
Δ/νση: Φραγκούδη 11 & Αλεξάνδρου Πάντου, ΤΚ 101 63, Καλλιθέα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΕΥΆΓΓΕΛΟ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ
Δ/νση: Μεσογείων 227-231, Χολαργός 15561.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΗΓΑ
Δ/νση: ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 227-231, Χολαργός 15561.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ
Δ/νση: Αν. Παπανδρέου 37, Μαρούσι, ΤΚ 151 80.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΣ ΦΩΤΑΚΗ
Δ/νση: Αν. Παπανδρέου 37, Μαρούσι, ΤΚ 151 80.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΟ κα ΕΦΗ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ
Δ/νση: Σταδίου 29, Αθήνα

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΥΠΟΥΡΓΟΣ κα ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ
Δ/νση: Σταδίου 29, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟ
Δ/νση: Β. Σοφίας 5, ΤΚ 10671, Αθήνα.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΥΠΟΥΡΓΟ κα ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
Δ/νση: Β. Σοφίας 1, ΤΚ 10671, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΥΠΟΥΡΓΟ κα ΟΛΓΑ ΓΕΡΟΒΑΣΙΛΗ
Δ/νση: Π. Κανελλοπούλου 4, ΤΚ 101 77, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ κα ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ
Δ/νση: ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 96, ΤΚ 11527, Αθήνα.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟ ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟ

Δ/νση: ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 96, ΤΚ 11527, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΕΥΚΛΕΙΔΗ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟ
Δ/νση: Νίκης 5-7, Τ.Κ. 10562, Αθήνα.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΧΟΥΛΙΑΡΑΚΗ
Δ/νση: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 37, ΤΚ 10165, Αθήνα και ΝΙΚΗΣ 5-7, ΤΚ 10180, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΞΑΝΘΟ
Δ/νση: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 17, ΤΚ 104 33, Αθήνα.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΠΑΥΛΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ
Δ/νση: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 17, ΤΚ 104 33, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΟ κα ΜΥΡΣΙΝΗ ΖΟΡΜΠΑ
Δ/νση: Μπουμπουλίνας 20-22, ΤΚ 106 82, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΣΤΑΘΑΚΗ
Δ/νση: Μεσογείων 119, Αθήνα.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΣΩΚΡΑΤΗ ΦΑΜΕΛΛΟ
Δ/νση: Μεσογείων 119.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΧΡΗΣΤΟ ΣΠΙΡΤΖΗ
Δ/νση: Αναστάσεως 2 και Τσιγάντε, ΤΚ 156 69, Παπάγου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ
Δ/νση: Λεωφ. Θηβών 196 – 198, ΤΚ 18233.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΦΩΤΙΟ ΦΑΝΟΥΡΙΟ ΚΟΥΒΕΛΗ
Δ/νση: Ακτή Βασιλειάδη, ΠΥΛΗ Ε1-Ε2, ΤΚ 185 10, Πειραιάς.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟ Κ. ΝΕΚΤΑΡΙΟ ΣΑΝΤΟΡΙΝΙΟ
Δ/νση: Ακτή Βασιλειάδη, Πειραιάς, ΤΚ 18510.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΡΑΧΩΒΙΤΗΣ
Δ/νση: Αχαρνών 2, ΤΚ 104 32, Αθήνα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΘΑΝΑΣΗ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟ
Δ/νση: Λεωφ. Βασ. Αμαλίας 12, Αθήνα, ΤΚ 105 57.

ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΦΛΑΜΠΟΥΡΑΡΗ
Δ/νση: Βασ. Σοφίας 15, Αθήνα, ΤΚ 10674.

ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ
Δ/νση: Μέγαρο Μαξίμου, Ηρώδου Αττικού 19, Τ.Κ. 10674, Αθήνα.

ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ ΣΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟ ΛΙΑΚΟ
Δ/νση: Ηροδότου 1, Μέγαρο Σταθάτου , ΤΚ 10674, Αθήνα.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΕΣ

- **Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας - Θράκης**
  Περιφερειάρχη Αν. Μακεδονίας – Θράκης κ. Χ. Μέτιο
  Δ/νση: Λ. Κακουλίδου 1, 691 00 Κομοτηνή

- **Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας**
  Περιφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας κ. Α. Τζιτζικώστα
  Δ/νση: Β. Όλγας 198, 54100 Θεσ/κη

- **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας**
  Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας κ. Θ. Καρυπίδη
  Δ/νση: Περιοχή ΖΕΠ Κοζάνης, 50100 Κοζάνη

- **Περιφέρεια Ηπείρου**
  Περιφερειάρχη Ηπείρου κ. Α. Καχριμάνη
  Δ/νση: Πλατεία Πύρρου 1, 45221 Ιωάννινα

- **Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας**
  Περιφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας κ. Κ. Μπακογιάννη
  Δ/νση: Υψηλάντου 1, 351 00 Λαμία

- **Περιφέρεια Θεσσαλίας**
  Περιφερειάρχη Θεσσαλίας κ. Κ. Αγοραστό
  Δ/νση: Διοικητήριο, Κουμουνδούρου & Παπαναστασίου, 41222 Λάρισα

- **Περιφέρεια Ιονίων Νήσων**
  Περιφερειάρχη Ιονίων Νήσων κ. Θ. Γαλιατσάτο
  Δ/νση: Εθν. Παλ/τσας, Αλυκές Ποταμού, 491 00 Κέρκυρα

- **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
  Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας κ. Α. Κατσιφάρα
  Δ/νση: Ν. Εθνική Οδός Πατρών- Αθηνών 28, 26441 Πάτρα

- **Περιφέρεια Πελοποννήσου**
  Περιφερειάρχη Πελοποννήσου κ. Π. Τατούλη
  Δ/νση: Πλατεία Εθνάρχου Μακαρίου, 221 00 Τρίπολη

- **Περιφέρεια Αττικής**
  Περιφερειάρχη Αττικής κα Ρ. Δούρου
  Δ/νση: Ν.Α. Αθηνών Λ. Συγγρού 15-17, 11744 Αθήνα

- **Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου**
  Περιφερειάρχη Βορείου Αιγαίου κα Χ. Καλογήρου
  Δ/νση: Πλ. Κωνσταντινουπόλεως, 811 00 Μυτιλήνη

- **Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου**
  Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου κ. Γ. Χατζημάρκο
  Δ/νση: Επτανήσου 35, 84100 Ερμούπολη

- **Περιφέρεια Κρήτης**
  Περιφερειάρχη Κρήτης κ. Στ. Αρναουτάκη
  Δ/νση: Αρχ. Μακαρίου 22, Πλ. Ελευθερίας, 712 02 Ηράκλειο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ & ΜΚΟ (ηλεκτρονικά)

- **Πρόεδρο Ένωσης Περιφερειών (ΕΝΠΕ)**
  Δ/νση: Μεσογείων 15, 115 26 Αθήνα.
- **Πρόεδρο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ)**
  Δ/νση: Ακαδημίας 65 & Γενναδίου 8, 106 78, Αθήνα.
- **Πρόεδρο της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ)**
  Δ/νση: Αμβρ.Φραντζή 9, Τ.Κ. 117 43 Αθήνα.
- **Πρόεδρο του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)**
  Δ/νση: Ξενοφώντος 5, Τ.Κ. 105 57 Αθήνα.
- **Πρόεδρο της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων (ΚΕΕ),**
  Δ/νση: Ακαδημίας 7, 106 71 Αθήνα.
- **Πρόεδρο της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ),**
  Δ/νση: Αριστοτέλους 46, Τ.Κ. 104 33 Αθήνα.
- **Πρόεδρο της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (ΕΕΤ),**
  Δ/νση: Αμερικής 21Α, 106 72 Αθήνα.
- **Πρόεδρο Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΤΕΕ),**
  Δ/νση: Νίκης 4 και Ερμού, Τ.Κ. 105 63 Αθήνα.
- **Πρόεδρο Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΓΕΩΤΕΕ),**
  Δ/νση: Ελ. Βενιζέλου 64, 54631 Θεσσαλονίκη.
- **Πρόεδρο Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΟΕΕ),**
  Δ/νση: Μητροπόλεως 12-14, Τ.Κ. 105 63 Αθήνα.
- **Πρόεδρο Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ)**
  Δ/νση: Μητροπόλεως 42 - 3ος όροφος, 105 63 Αθήνα.

- **Πρόεδρο Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ),**
  Δ/νση: Πατησίων 69 και Αινιάνος 2, Τ.Κ. 104 34 Αθήνα.
- **Πρόεδρο Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ),**
  Δ/νση: Φιλελλήνων και Ψύλλα 2, Τ.Κ. 105 57, Αθήνα.
- **Πρόεδρο του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Πληροφορικής & Επικοινωνιών Ελλάδας (ΣΕΠΕ)**
  Δ/νση: Αμβροσίου Φραντζή 19 ΤΚ 117 43 Αθήνα.
- **Πρόεδρο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ)**
  Δ/νση: Λεωφ. Αμαλίας 34, 105 58 Αθήνα
- **Πρόεδρο Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία,**
  Δ/νση: Ελ. Βενιζέλου 236, Τ.Κ. 163 41, Ηλιούπολη, Αθήνα.
- **Πρόεδρο Ομοσπονδίας Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων,**
  Δ/νση: Μοσχονησίων 42 Πλ. Αμερικής, 11252 Αθήνα.
- **Πρόεδρο Πανελλαδικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων ΡΟΜ, ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ**
  Πανεπιστημίου 56, 106 78 Αθήνα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ηλεκτρονικά)

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. **"Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»**
  Προϊστάμενη Δ.Α κα Α. Φέτση
  Λεωφ, Μεσογείων 56, 115 27 Αθήνα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. **"Υποδομές Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη"**
  Προϊσταμένη κα Ζ. Παπασιώπη
  Κόνιαρη 15, 114 71 Αθήνα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. **« Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»**
  Προϊσταμένη Δ.Α. , κα Αν. Καρκούλη
  Κοραή 4, 10564 Αθήνα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. **" Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση"**
  Αναπ. Προϊστάμενο κ. Αθ. Φρακτόπουλο
  Κοραή 4, 10564 Αθήνα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης**
  Προϊστάμενο κ. Β. Πιτσινίγκο
  Ηροδότου 20, 691 00 Κομοτηνή

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Κεντρικής Μακεδονίας**
  Προϊσταμένη κα Α. Ωραιοπούλου
  Λεωφ. Γεωργικής Σχολής 65, 570 01 Πυλαία Θεσσαλονίκης

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Δυτικής Μακεδονίας**
  Προϊστάμενο κ. Χ. Κιουρτσίδη
  ΥΔΕΠ Δ. Μακεδονίας Διοικητήριο -ΖΕΠ, 501 00 Κοζάνη

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Ηπείρου**
  Προϊσταμένη κα Ευγ. Παπανικολάου
  8ης Μεραρχίας 5-7, 45 445 Ιωάννινα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Θεσσαλίας**
  Προϊσταμένη κα Μ. Σαραφίδου
  Σωκράτους 111, 413 36 Λάρισα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Ιονίων Νήσων**
  Προϊστάμενο, κ. Κ. Ασπιώτη
  Εθν. Παλαιοκαστρίτσας Αλυκές Ποταμού, 491 00 Κέρκυρα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Δυτικής Ελλάδας**
  Προϊσταμένη κα Αλ. Σταθοπούλου
  ΝΕΟ Πατρών - Αθηνών 28, 26441 Πάτρα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Στερεάς Ελλάδας**
  Προϊστάμενο κο. Κ. Λέμα
  Υψηλάντου 12, 351 00 Λαμία

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Αττικής**
  Προϊστάμενο κ. Δ. Δρόση
  Λεωφ. Συγγρού 98-100, 11741 Αθήνα

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Πελοποννήσου**
  Προϊστάμενο κ. Αντ. Ψαράκη
  Αλεξάνδρου Σούτσου 35, 221 00 Τρίπολη

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Βορείου Αιγαίου**
  Προϊστάμενο κ. Γ. Πλακωτάρη
  10 χλμ. Μυτιλήνης - Λουτρών, 811 00 Μυτιλήνη

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Νοτίου Αιγαίου**
  Προϊστάμενο κ. Αντ. Βουτσίνο
  Σ. Καράγιωργα, 84100 Ερμούπολη

- Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. Περιφέρειας **Κρήτης**
  Προϊσταμένη κα Μ. Κασωτάκη
  Δουκός Μποφώρ 7, 712 02 Ηράκλειο

- Διαχειριστική Αρχή των ΕΠ του Στόχου **"Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία"**
  Προϊσταμένη κα Α. Μπουζιάνη
  Λεωφ. Γεωργικής Σχολής 65, Πυλαία, ΤΚ 57001, Θεσσαλονίκη

- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης **Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020»**
  Προϊστάμενο κο Ν. Μανέτα
  Λεωφ. Αθηνών 58, Αθήνα

- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος **«Αλιεία & Θάλασσα»**
  Προϊσταμένη κα Γιόκαλα
  Μιχαλακοπούλου 103, Αθήνα

ΕΠΙΤΕΛΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΕΣΠΑ 2014 - 2020

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Τομέας Περιβάλλοντος**
  Προϊσταμένη κα Χ. Κούρτελη
  Ιτέας 2 & Ευρυτανίας, 11523, Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Τομέας Ενέργειας**
  Προϊσταμένη κα Ι. Νίκου
  Μεσογείων 119, Αθήνα, 10192

- **Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, Τομέας Υποδομών και Μεταφορών (ΕΔΥΜΕΤ/ΥΠΥΜΕ)**
  Προϊσταμένη κα Αθ. Κουρτέση
  Κηφισίας 124, 115 26, Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Τομέα Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών**
  Προϊστάμενο κ. Εμ. Γιαμπουρά
  Λέκκα 23-25, 105 62 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Υγείας**
  Προϊσταμένη κα Φ. Δαλαβέρη

Γλάδστωνος 1 Α & Πατησίων, 106 77 - Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Εσωτερικών & Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Τομέας Εσωτερικών**
  Προϊστάμενο κ. Δ. Κάμπουρα
  Κοραή 4, 10564 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης (Τμήμα Εμπορίου & Προστασίας Καταναλωτή)**
  Προϊστάμενο κ. Εμ. Μπέρτο
  Κάνιγγος 20, 101 81 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Τομέας Παιδείας**
  Προϊστάμενο κ. Κ. Βαλιάντζα
  Ανδρέα Παπανδρέου 37, 151 80, Μαρούσι, Αθήνα

- **Επιτελική Δομή Τομέα Τουρισμού**
  Αν. Προϊσταμένη κα Λ. Σιαμαντά
  Κοραή 4 (2ος όροφος), 10564 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού**
  Προϊστάμενο
  Θεμιστοκλέους 87, 106 81 ΑΘΗΝΑ

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής**
  Προϊσταμένη κα Αθ. Φωκά
  Ακτή Βασιλειάδη, 18510 Πειραιάς

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Τομέα Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας**
  Προϊσταμένη κα Ρ. Οικονόμου
  Κοραή 4, 10564 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Τομέας Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
  Προϊσταμένη κα Ευδ. Καΐλα
  Σολωμού 60, 104 32 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
  Προϊσταμένη κα Σ. Μπενέα
  Κοραή 4, 10564 Αθήνα

- **Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εξωτερικών**
  Προϊστάμενο κ. Χρ. Τσίρο
  Βασ. Σοφίας 1, 106 71, Αθήνα

- **Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔ ΕΣΠΑ ΥΔΔΑΔ)**
  Προϊστάμενο κ. Γ. Κοκάρα
  Κηφισίας 124 και Ιατρίδου 2
  115 26, Αθήνα

- **Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης & Εφαρμογής των Δράσεων του Υπ. Παιδείας & Θρησκευμάτων στους Τομείς της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας (ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ)**
  Προϊσταμένη κα Ε. Πουλακάκη
  Μεσογείων 14 - 18
  115 26, Αθήνα

- **Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και άλλων Πόρων (Ε.Υ.ΣΥ.Δ. Τ.Α.Μ.Ε.Τ.Ε.Α.Α.Π)**
  Προϊσταμένη κα Α. Μιχαλοπούλου
  Λέκκα 23-25,
  105 62, Αθήνα

ΜΟΔ ΑΕ

- **Πρόεδρο**
  Δ/νση: Λουίζης Ριανκούρ 78^{A} 11524, Αθήνα.

<u>ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ (ηλεκτρονικά):</u>

1. Γραφείο Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και Υπουργού Οικονομίας & Ανάπτυξης, κ. Ιωάννη Δραγασάκη
2. Γραφείο Υφυπουργού Οικονομίας & Ανάπτυξης κ. Ευστ. Γιαννακίδη
3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ, κου Π. Κορκολή
4. Γραφείο Ε.Γ. Διαχείρισης ΕΠ Τομεακών ΕΤΠΑ & Ταμείου Συνοχής, κας Ε. Φωτονιάτα
5. Γραφείο Ε.Γ. Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ ΕΚΤ, κου Γ. Ιωαννίδη
6. Προϊστάμενο ΕΑΣ, Γεν. Δ/ντη κ. Ι. Φίρμπα
7. ΕΥΣΣΑ
8. ΕΥΣΕ
9. ΕΥΘΥ
10. ΕΥ ΟΠΣ
11. ΕΥΚΕ
12. ΕΥΣΕΚΤ
13. ΕΥ ΑΡΧΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ
14. Γραφείο Γεν. Δ/ντη Δημοσίων Επενδύσεων κ. Δ. Ιακωβίδη